

Workshop: Elektronikus tanulástámogatási rendszer kialakítása és bevezetése a Pécsi Tudományegyetemen

2019. február 15-én a Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán¹ került megrendezésre az EFOP-3.4.3-16-2016-00005 „Korszerű egyetem a modern városban: Értékközpontúság, nyitottság és befogadó szemlélet egy 21. századi felsőoktatási modellben” projekt keretében az „Elektronikus tanulástámogatási rendszer kialakítása és bevezetése a Pécsi Tudományegyetemen” című workshop. A workshop házigazdája, Vinter Miklós² köszöntötte a meghívott előadókat és résztvevőket, röviden ismertette az összejövetel célját, majd átadta a szót az előadóknak.

Dr. Sipos Norbert

Elsőként Dr. Sipos Norbert³ „E-learning felmérés, módszertan és eredmények” címmel tartotta meg előadását, mely a Pécsi Tudományegyetemen 2018 évben lezajlott e-learning ismeretek és tapasztalatok mérése kérdőíves feldolgozásának eredményét tartalmazta. Az előadásból kiderült,

hogy a kérdőíves felmérésre 2018. március 26. és 2018. április 14. között került sor. Az online kérdőívek kiküldésére a fenti időszak alatt kétszer került sor, és a PTE teljes populációját célozta meg. Az elért oktatók 20,9%-a, míg a hallgatók 15,6%-a válaszolt a kérdésekre. A beérkező válaszokat SPSS-programmal dolgozták fel.

A kari bontás szerinti kimutatáskor kiderült, hogy a KTK polgárai közül a női nem volt aktívabb a kitöltésben, és az összesen beérkezett válaszadók 37,8 %-ával magasan a KTK teljesítette a legnagyobb részvételt.⁴

Arra a kérdésre, hogy a hallgatóság melyik közösségi felületet részesíti előnyben, az alábbi sorrend alakult ki: (1) Facebook, (2) Instagram, (3) Pinterest, (4) Twitter, (5) Tumblr, (6) LinkedIn.

Míg tartalomszerkesztő felület esetében a (1) MS Office, (2) Google Office, (3) egyéb képszerkesztő program végzett dobogós helyen, addig a felhő alapú szolgáltatások használatakor a (1) Google, (2) Dropbox, (3) One Drive került a lista élére.

A tanulástámogató rendszereknél a (1) Neptun, (2) Moodle, (3) Itunes, (4) Edmondo kerültek az élre. A feladat- és kérdőívszerkesztő felületek esetében a (1) Google űrlap, a (2) Quizlet és a (3) Kahoot lett a listavezető.

A produktív használat, videómegosztás kérdés területén a hallgatók elsősorban a (1) videónézés, (2) videólisták gyűjtése, (3) videók linkelése lehetőségeket választották.

A blogfelületek használatára vonatkozó kérdésnél a válaszadók 50%-a a „nem használom” opciót választotta, míg a válaszadók másik fele csak olvasásra használja a blogokat, elenyésző számban blogírással. A mikroblogokra vonatkozó kérdésnél egyértelműen kiderült, hogy ezek használatát nem preferálják a hallgatók.

A képzés-menedzsment rendszerek (LMS)⁵ használatára vonatkozó kérdésekre adott válaszokból kitűnt, hogy a válaszadók fele-fele arányban kurzusleírások és előadás-diasorok (ppt, pptx) feltöltésére használják ezeket a rendszereket. A válaszadók elenyésző számban jelölték meg a „nem használom” opciót. A közösségi felületek használatára vonatkozó válaszokból kiderült, hogy a hallgatók főleg beszélgetésre és egyéb kommunikációs feladatokra használják ezeket az online felületeket.

A prezentáció-készítésre való rákérdezés esetében a beérkező adatok alapján főleg a különböző (1) előadásokhoz, referátumok készítéséhez, (2) tananyagok készítéséhez, (3) képszemléltetéshez használják az MS PowerPoint⁶-ot, valamint kisebb arányban a Prezi⁷-t.

A hallgatói IKT⁸ felmérés kapcsán kiderült, hogy az internetezéshez elsősorban mobiltelefont (5/4,72), másodsorban laptopot (5/4,46) használnak, míg a tanuláshoz elsősorban a laptopot (4,4) preferálják, másodsorban a mobiltelefont (5/3,7). Az asztali PC-t csak kevesen jelölték meg.

A tudástárak használatára vonatkozóan a sorrend a következőképpen alakult: (1) PTE adatbázisok, (2) TED, (3) Youtube.

A hallgatók és oktatók közötti kommunikációra rákérdezve a válaszok alapján az oktatók az e-mail-t (5/4,35) preferálják a Neptun üzenetekkel szemben (5/3,17). A hallgatók az oktatókkal 93%-ban e-mail útján kommunikálnak. A hallgatói oldalról sok esetben felmerült, hogy a személyes és a csoportos (chat, fórum) beszélgetésekre nagy igény lenne, de az oktatók ez elől általában elzárkóznak, vagy nem teremtik meg a lehetőségeket az effajta kommunikációhoz.

A távoktatási lehetőségekre való rákérdezés során az oktatói és hallgatói válaszokból kiderült, hogy a válaszadók 60%-a ismeri az ilyen lehetőségeket, 40%-uk azonban szinte semmit sem tud róla.

Második előadóként Dr. Simon Krisztián⁹ a „Hallgatói és oktatói szöveges válaszok eredményeinek bemutatása” címmel az előző előadás kiegészítéseként tartotta meg előadását. Két kérdéskört járt körül: (a) Az E-learning hogyan segítheti a tanulmányokat? és (b) Milyen E-learning kellene a PTE-nek?

Dr. Simon Krisztián

A hallgatói válaszokból kiderült, hogy az (a) kérdésre válaszolva az E-learning előnyének az idő és utazás megspórolását (bármikor, bárhol elérhető) tekintik, valamint hogy a tananyag egy helyen megtalálható, könnyebb elérni, élő- és/vagy rögzített videós oktatás is megvalósítható (visszanézhetőség), valamint gyakorló és önellenőrző tesztek is rendelkezésre állnak.

A (b) kérdésre válaszolva funkció szempontjából a hallgatók elvárása a könnyen kezelhető, átlátható platform, egységes „élő” kommunikáció legyen (hallgató-oktató, hallgató-hallgató), a platform mindenképpen valamilyen weboldal alapú (és ne Netpun¹⁰-szerű) legyen. Meglepő volt a válaszok kiértékelésénél, hogy sok hallgató szeretné, ha az oktatás Twitch¹¹-szerű lenne úgy, hogy amíg az oktató tartja az élő videós oktatást, addig a hallgatók által nyílt felületű chat-en leírt kérdésekre egy, az oktatót segítő személy (tanársegéd) válaszolna a tanóra közben. (Ez a technológia jelenleg főleg a youtube-on a Gameplay¹²-ek esetében igen elterjedt.) A tartalomra vonatkozó kérdésekre adott válaszokból kitűnik, hogy a hallgatók igényelnék a szabadon hozzáférhető online tananyagokat és a tananyagokhoz kötelező és ajánlott szakirodalmak digitális elérését (ez utóbbi szerzői jogi kérdéseket is felvet), valamint elsődleges fontosságúnak ítélték az online gyakorló feladatok és rögzített videós előadások elérését.

Az oktatói válaszokból kitűnt a nagyfokú bizonytalanság, a műszaki ismerethiány és a munkaszervezési gond. A válaszokból az is nyilvánvalóvá vált, hogy az oktatók számára az ilyen E-learning-tananyagok elkészítése és adminisztrálása rendkívül munkaigényes feladat, a technikai felkészültség és eszközök hiánya miatt jelenleg irreális elvárás. Ráadásul az óraterhelésbe sem számít bele, ezért nagy az ellenállás az oktatói oldalról. Kiderült, hogy a szakterminológia értelmezése sem

egységes, hiszen az oktatók nagy része a ppt-vetítést, a tematika, valamint a szakirodalom elektronikus átadását már „E-learning”-nek értelmezi. A szervezeti egységek gyér technikai ellátottsága miatt a válaszadók nagy része saját eszközzel (laptop, projektor) tud csak dolgozni, órát tartani. Távoktatási korlátként még a pedagógiai, szervezési, minőségi és gyakorlati hiányt hozták fel problémaként. A válaszadó oktatók egy egységes LMS kidolgozását, a rugalmasabb oktatási lehetőséget, az oktatók technikai felkészítését és az elkészítendő és/vagy meglévő E-learning tananyagok, központi támogatását (support)¹³ igényelnék.

Fodorné Dr. Tóth Krisztina

A harmadik előadást Fodorné Dr. Tóth Krisztina¹⁴ tartotta meg „E-learning rendszer fejlesztése – útikalauz” címmel. Az előadó elmondta, hogy 2012 óta folyamatosan kutatja/keresi a PTE-n a különböző egységekben folyó munkát. Szomorú képet festett arról, hogy igaz, hogy a Google kereső szerint sok „PTE elektronikus tananyag” találat van, de a különböző egységekben egymástól elszeparált munkacsoportok léteznek, akik egymás munkájáról semmit sem tudnak, egymást nem ismerik, ráadásul különböző platformokat használnak. A fellelhető tananyagok sok esetben nem hozzáférhetőek (ennek egyik oka a jelszóval ellátott vagy regisztrációhoz kötött felület), így a tartalmukról semmi információt sem lehet tudni. Az előadó arra is rámutatott, hogy sok esetben ezek a tananyagok egy adott projekt vagy pályázat keretében készültek el és a projekt/pályázat lezárultával elavulnak és „magukra hagyottak”. Sok esetben az sem kideríthető, hogy a tartalmukhoz hogyan és ki férhet hozzá, vagy ki tudna segíteni ebben. Az előadó összegezte, hogy az elmúlt években (évtizedben) sok tartalom fejlesztése úgy történt meg, hogy a fejlesztések minden előzetes (központi) koncepciót és összefogó tájékoztatást nélkülöztek, ezért szükségessé vált, hogy a PTE-n 2019-ben végre megszülessen egy keretdokumentum, és egy olyan központilag üzemeltetett E-learning-rendszer kifejlesztése is megvalósuljon,

ahova minden szervezeti egység kapcsolódhat a saját tananyagaival. Az előadó kifejtette, hogy az elsődleges cél az oktatási szemléletmód átalakítása: „a tanítást nem a tananyag szempontjából kell megközelíteni, hanem a tanulási folyamat szempontjából, azaz meg kell határozni, hogy a hallgató jelenleg hol tart, és hová szeretnénk eljuttatni.” Fontos a központi szabályozás, az infrastruktúra fejlesztése, a motiváció, az oktatók (tovább)képzése, szemléletmódjuk átalakítása, anyagi, időbeli és technikai támogatásuk megteremtése.

Dr. Lukács András

A negyedik előadást Dr. Lukács András¹⁵ tartotta meg „Digitális eszközök alkalmazása és tananyagfejlesztés az ÁOK-n” címmel. Az előadó kifejtette, hogy a Karon a legfőbb cél az elméleti oktatás mellett a megértés élményének fokozása, ezt speciális mérési eszközök beszerzésével próbálják elérni, amivel a hallgatóknak a gyakorlatban is be tudják mutatni az elsajátítandó ismereteket. Fontos számukra a hallgatók bevonása az előadásokba (referátumok, előadás közbeni mobiltelefonos tesztek stb.) és a figyelem felkeltése. Tapasztalataik szerint élőszavas kommunikációban a külföldi diákok sokkal interaktívabbak, véleményt nyilvánítanak, hajlandóak kérdezni, vitázni, míg a magyar hallgatók inkább „hallgatnak”. A magyar hallgatók interaktivitása online sokkal erőteljesebben motiválható, amikor vagy anonim kérdezhetnek, vagy chat kérdést tehetnek fel az oktatóknak. Ezért fontossá vált a karon, hogy az előadások közben az online (mobiltelefonos) quiz és/vagy szavazóeszközök lehetőségeit nyitva tartsák a hallgatóknak. Pl. 15 percenként a tananyaghoz köthető egy-egy rövid teszt segítségével (Kahoot¹⁶, Quizlet¹⁷, Mentimeter¹⁸).

A karon a digitális tananyagokat online nyíltan elérhetővé teszik, nem rejtik regisztráció vagy jelszavak mögé, mert az nagyban csökkentené a hallgatók aktivitását (mivel a felhasználók nem szeretnek regisztrálni), ez a tananyag oktatójának is előnyös, hiszen nem kell az adott tananyag hoz-

záférésehez a hallgatókat folyamatosan adminisztrálni. A tanfolyamok során a hallgatók saját jegyzeteket készítenek és osztanak meg mindenféle szakmai ellenőrzés nélkül, ezért az oktatók a feladatuknak tartják, hogy ezeken a fórumokon aktívan „lektoráljanak” segítsenek, elérhetőek legyenek a felmerülő kérdések esetén. A hallgatóságra jellemző a „horda-szellem”, közös, interaktív kommunikáció, csoportos tanulás, így ebben a formában sokkal sikeresebben tudják elsajátítani a tananyagot, elvégezni a kiadott feladatokat, ezért preferálják az E-learning lehetőségeket.

Az előadó röviden ismertette a karon hamarosan kialakítandó, a Wikipédia felületéhez hasonló PotePédia¹⁹ gyűjteményt, (A SOTE-n a SotePédia²⁰, a BME-n FiziPédia²¹ néven fut egy hasonló kezdeményezés), amelyet pályázati forrásból a DEXTER Informatikai és Tanácsadó Kft.²² Munkatársai fejlesztik a Kar számára. Az eddigi TÁMOP-os és egyéb pályázatokból elkészített tananyagokat fogják ezen a felületen megjeleníteni.

Dr. Simon Krisztián

Ötödik előadásként a második előadást is tartó Dr. Simon Krisztián a „Blended/e-learning alkalmazások Edmondova” című előadása hangzott el. Az előadó elmondta, hogy a „blended órák” alkalmával az előadásához online forrásokat, multimédia alkalmazásokat, 3–5 perces TED-ed²³ oktató videókat használ, és valós idejű folyamatos fórumlehetőséggel és kérdéslehetőséggel áll rendelkezésre. A hallgatók az órai előadás közben mobilkészülékkel kapcsolódva a kivetített felülethez, valós vagy nicknévvel²⁴ kérdezhetnek és az előadás közben az oktató ezekre a feltett kérdésekre válaszol. A blended órák tartása előtt fontos a hallgatóság nyelvi háttérének elővizsgálata, ugyanis az órák online a virtuális térben is követhetőek, így akár külsős személyek is bevonhatók a tanóra folyamatába. Mivel a különböző platformok nyelve általában az angol, és a tanórák zömmel angol nyelven folynak, ezért fontos előre tisztázni a jelenlévő hallgatóság nyelvi tudásszintjét.

Az előadó a tanári jelenlét fontosságára is felhívta a figyelmet, ugyanis az előző szemeszterekben több „kísérletet” végzett ezzel kapcsolatosan. Tette ezt úgy, hogy a különböző csoportoknál folyamatos jelenlétével, visszajelzésével, irányította a tananyag elsajátítását, míg más tanóráknál a szemeszter közepén 2 hétre „kilépett”, „elnémult”, azaz nem válaszolt semmilyen kérdésre, nem adott további feladatokat. Tapasztalatai szerint a folyamatos jelenléte mellett zajlott tanmenet esetében a tananyagot a hallgatóság tagjai szinte kivétel nélkül elsajátították, sikeresen levizsgáztak, míg azoknál a tanfolyamoknál, ahol a jelenlétét felfüggesztette egy időre, a hallgatói lemorzsolódás nagyon nagymértékű volt. Ezen az sem segített, hogy a két hét „némaság” után újra aktívvá vált. A kivetített diagrammok szerint az „elhallgatás” előtt a hallgatói aktivitás és létszám folyamatosan nőtt, míg az „elnémulás”-t követően a hallgatói aktivitás is és a létszám is nagymértékben lecsökkent, majd az oktató újra „aktívvá válása” után ez a csökkenés megtorpant ugyan, de emelkedés már nem történt.

Az előadó elmondta, hogy a tanórai anyag digitálissá tétele és az online feladatok a tananyag elsajátítását nagymértékben elősegítették, valamint a videós óratartás és/vagy szerkesztett videók közzététele elősegítette a hallgatók rugalmas időbeosztását, valamint a többszöri visszanézés lehetősége a „tehetségtől függetlenül” is elősegítette az önálló tempójú fejlődését a hallgatóknak. A tanórai és a későbbi fórumos, és/vagy konzultációs interakció (diák-diák – tanár-diák) nagymértékben segítette ez mellett a hallgató és oktató között kialakuló személyes kötődést is, amely esetben a hallgató számára a tananyag gondos elsajátítása amolyan „személyes ügygé” is változott, ezért sokkal nagyobb lett az aktivitása és a sikerélménye.

Megyeri Péter

A hatodik előadást Megyeri Péter²⁵ tartotta meg „E-learning a gyakorlatban: Cisco Networking Academy Program” címmel. Az előadó röviden

bemutatta a Cisco Networking Academy²⁶-t, amely 1999-ben kezdte meg működését Magyarországon, és célul tűzte ki az általános hálózati informatikai ismeretek minél szélesebb körű terjesztését az oktatás minden területén (közoktatás, szakképzés, felnőttképzés, felsőoktatás, iskolarendszerű és iskolarendszeren kívüli nappali képzés, távoktatás). Az előadásban elhangzott, hogy a Cisco Networking Academy egy önkéntes alapon szerveződő közösség, melynek tagjai azok az oktatási intézmények, amelyek arra vállalkoznak, hogy a Cisco által kifejlesztett elektronikus tananyagokat egységes E-learning környezetben, saját oktatási rendszerükbe integrálva oktassák az iparágban használt legújabb hálózati eszközök felhasználásával.

Az előadó rátért arra, hogy mi motiválja mind a hallgatókat, mind a szervezőket arra, hogy ezt a programot elvégezzék: a várható szakemberhiány, az ismeretek fejlesztésének szükségessége. Ezekhez fontos, hogy a szakmai ismeretek egységesítése, internetes hozzáférhetősége biztosítva legyen, valamint fontos tényező a szakmai terminológia pontosítása és megismertetése a leendő szakemberekkel, valamint a szükséges szabványosítás összehangolása. Mivel a Cisco Networking Academy oktatási platformja egységes, átlátható az oktatási, az adminisztrációs, a tanulási, a kapcsolattartási, a tananyagmegosztási és az ellenőrzési felülete, így ez biztosított, mind a hallgató számára, mind az oktató számára.

A tananyag egy osztott képernyős felületen szolgáltatható, ahol egyszerre megjelenhetnek szöveges, multimédiás tartalmak és a hozzájuk tartozó kommunikációs felület is adva van. A rendszert teljesen felkészítették az önálló tanulásra, és a tanár-diák párbeszédhez a konzultációs időpont meghatározására is mód van.

A tananyagok oktatására csak olyan személy vállalkozhat, aki előzőleg már maga is elvégezte a szemesztereket és sikeresen levizsgázott. (Az előadó ezt iparági kompetenciaképzésként említette meg.) A tananyag hierarchikus felépítésű (15 hét/75 óra). Két képzési szinten (kezdő alapszint, és haladó profi szint) egymásra épülő moduláris elméleti és gyakorlati képzés valósítható meg 4 szemeszter alatt.

☺ ☺ ☺ ☺ ☺ ☺

A workshop házigazdája:
Vinter Miklós

Az előadások után a technikai szünetben, a frissítő és pogácsaszünetben és azt követően az előadók és a hallgatóság kötetlen beszélgetést kezdtek a témáról. Sok kérdés felvetődött a hallgatóság sorából. A kérdések főleg a technikai és az anyagi lehetőségekre szorítkoztak, valamint arra, hogy a Pécsi Tudományegyetem elköteleződésére van-e valamiféle garancia azt illetően, hogy az oktatás reformjára szükség van, ami egy rövid idő alatt elvégzendő, de hosszú távú, hatalmas feladat is. A workshop előadói és levezetője szóbeli szándéknyilatkozatot tettek, hogy az elkezdődött folyamatot nem hagyják elsüllyedni, és a rövidtávú terveik között szerepel egy elsőként szűkebb körben elvégzendő oktatás, mely során kiképezik az arra fogékony oktatókat, hogy elkészülhessenek pilot tananyagok, melyeket a későbbiekben mintatananyagokként bemutathassanak nagyobb közönség előtt, hogy a későbbiekben az egységes PTE E-learning koncepció kialakítása után az „elvetett mag végre tényleg megfelelő táptalajba kerülhessen és szárba is szökkenjen”.

Hivatkozások

- ¹ Irk Albert előadóterem, 7622 Pécs, 48-as tér 1. III. emelet 308.
- ² PTE Oktatási Igazgatóság, Oktatási igazgatóhelyettes, ügyvivő szakértő
- ³ PhD, adjunktus, PTE Közgazdaságtudományi Kar, Vezetés- és Szervezéstudományi Intézet
- ⁴ Az előadó elmondta, hogy ő hathatósan, nyomatékosan, többször is kampányolt a karon a kitöltés szükségessége mellett, talán ezért is ért el a kar ilyen kiemelt részvételi arányt.
- ⁵ Learning Management System = tanulást menedzselő rendszer. Lásd: <https://goo.gl/4gsCv2>
- ⁶ Ismertető A PowerPoint egy prezentációkészítő programról: <https://goo.gl/QBNxtB>

- ⁷ Prezi Weblap: <https://prezi.com/>; Lásd a Prezről: <https://goo.gl/nV9hPg>
- ⁸ Az IKT fogalmáról lásd: <https://goo.gl/dQgDN1>
- ⁹ PhD, tanársegéd, PTE Bölcsészettudományi Kar, Anglisztika Intézet, Angol Alkalmazott Nyelvészeti Tanszék
- ¹⁰ Egységes Tanulmányi Rendszer
- ¹¹ Egy videojáték-közvetítéssel foglalkozó weboldal. Lásd: <http://goo.gl/8v55Up>
- ¹² Lásd a GamePlay-ról bővebben: <https://goo.gl/2nccfP>
- ¹³ Központi informatikai üzemeltetés, nem érdemes minden egyes szakterületen a legmagasabb szinten képzett munkatársakat alkalmazni. Ezért ezekben az esetekben a megfelelő informatikai támogatási háttér kiépítése kulcsfontosságú kell, hogy legyen az egyetemen.
- ¹⁴ PhD, adjunktus, PTE Bölcsészettudományi Kar Humán Fejlesztési és Művelődéstudományi Intézet, Felnőttképzési és Képességfejlesztési Tanszék
- ¹⁵ PhD, egyetemi docens, igazgatóhelyettes, PTE Általános Orvostudományi Kar, Biofizikai Intézet
- ¹⁶ Kahoot weblap: <https://kahoot.com/>; lásd a Kahoot-ról: <https://goo.gl/dNcPqB>; és Bánné Mészáros Anikó: On-line feladatkészítő a tanítási gyakorlatban. Kézirat, 2017. szeptember. <https://goo.gl/YxKqW8>
- ¹⁷ Quizlet weblap: <https://quizlet.com/>; lásd még: Tanárblog – Mindent a Quizlet-ről: <https://goo.gl/k2Sidt>
- ¹⁸ A Mentimeter weblapja: <https://www.mentimeter.com/>; lásd még: Lovász Dávid: Mentimeter – Egy lépés az élvezhetőbb előadások felé? PTE Kalauz, 2019. február 9. <https://goo.gl/29MtFo>
- ¹⁹ A PotePedia egy mintaoldala: <http://biofizika2.aok.pte.hu/potepedia/>
- ²⁰ SotePédia: a Semmelweis Egyetem közösségi tudástára: <http://www.sotepedia.hu/>
- ²¹ Fizipédia: a BME TTK Fizika Tanszék által üzemeltetett, folyamatosan frissülő portál: <https://goo.gl/bEB7dy>
- ²² <https://www.dexter.hu/>
- ²³ A TED-ed weblapja: <https://ed.ted.com/>; A TED-ről lásd: <https://goo.gl/QXbf3t>
- ²⁴ A nick nevekről lásd: <https://goo.gl/oLHQ7e>

Ambrus Attila József
PTE Egyetemi Könyvtár és Tudásközpont
Digitális Tartalomszolgáltatási Osztály